

داکتر عبدالحنان روستائی
آلمان، 20 مارچ 2023

معرفی کتاب فیزیک میخانیک، اثر پوهاند سید محمد حسینی

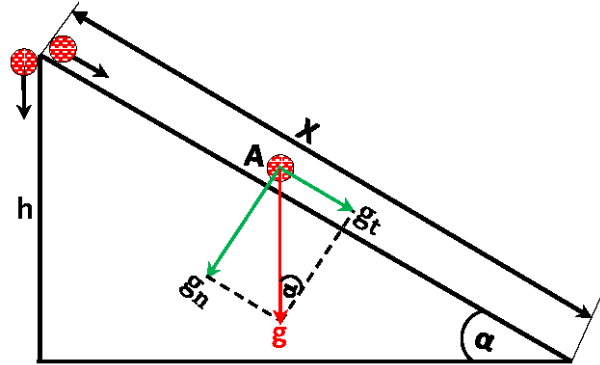
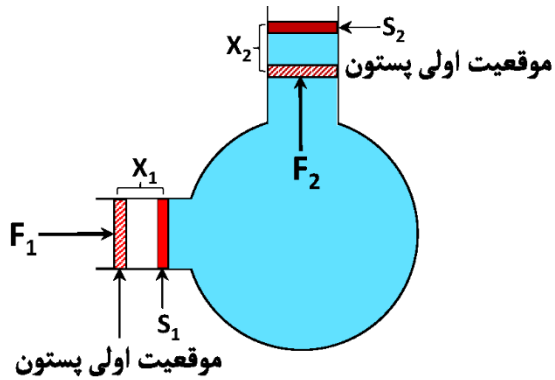
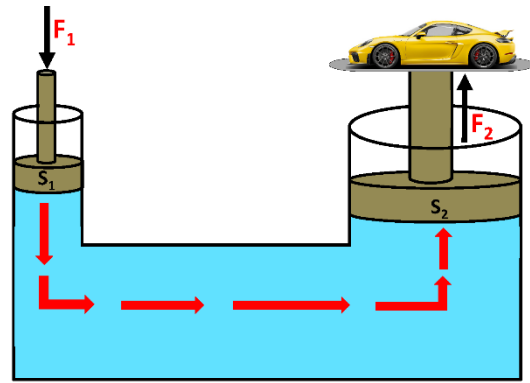
در دهه های 1960 و 1970 در پوهنځی ساینس پوهنتون کابل، در سال اول تحصیل، برای تمامی رشته های علوم طبیعی یک دوره خاص طی دو سمستر تدریس می شد. این دوره به نام MPCB (Mathematica, Physik, Chemistry, Biology) یاد می گردید و شامل آموزش در ساحات ریاضی، فیزیک، کیمیا و بیولوژی بود. در این دوره آموزشی، محصلین و محصلان از بخشهای مختلف پوهنځی های ساینس، فارمی و طب اشتراک میکردند. همچنین عده ای از صاحب منصبان اردو از حربی پوهنتون، که در

ساحات طبابت، فارسی و ساینس در پوهنتون کابل تحصیل می نمودند، نیز همین دوره را از سر می گذشتانند. در پوهنخی علوم علاوه بر استادان المانی، که در چهارچوب یک توأمیت میان پوهنتون کابل و چند یونیورسیتی در المان فعالیت می کردند، استادان ورزیده افغانی، که اکثر آنها در المان تحصیل نموده بودند، نیز درین پوهنخی آموزش می دادند، طور مثال پوهاند عبدالغفار کاکر در رشته ریاضی، پوهاند داکتر عبدالله ناصری در رشته جیولوژی، پوهاند داکتر بلبل شاه جلال در رشته کیمیا، پوهاند داکتر احمد شاه جلال در رشته بیولوژی، پوهاند داکتر سید محمد حسینی در رشته فیزیک، پوهاند داکتر نور محمد فرزانه در رشته پالیئونتولوژی و بسی آموزگاران دیگر، که در سایر بخشها مصروف تدریس بودند. پوهاند سید محمد حسینی، که همه عمر خود را در پای آموزش و آموختاندن سپری کرده، درین باب در موقف و جایگاه خاص قرار داشت. او در توضیح مسائل فیزیک و بیان معانی قانونمندیهای آن سرآمد روزگار بود. توانائیهای علمی پوهاند حسینی و قدرت انتقال آن به محصلان و محصلین بینظیر بود. او به دلیل اینکه خودش قضایای فیزیک را به درستی فهمیده بود، اندوخته های خود را با شیوه سلیس و روان و با سادگی زایدالوصفی به دانش آموزان انتقال می داد. او مسائل پیچیده فیزیک را با زبان ساده چنان توضیح می داد، که هر شاگرد به درکش می رسید. نگارنده این سطور نیز، که شاگرد این استاد بی بدیل بود، از سجایای نیک و شفقت او بهره برده و بر قدرت کلام او انگشت حیرت گزیده. استاد حسینی، که همیشه خنده ای بر لب و فرحتی بر مزاج داشت، دارای اخلاق حمیده و سیرت پسندیده است، طبع ظریف و شیوه سخن دلپذیر این استاد بی مانند بر روح و روان شاگردان اثر می گذاشت.

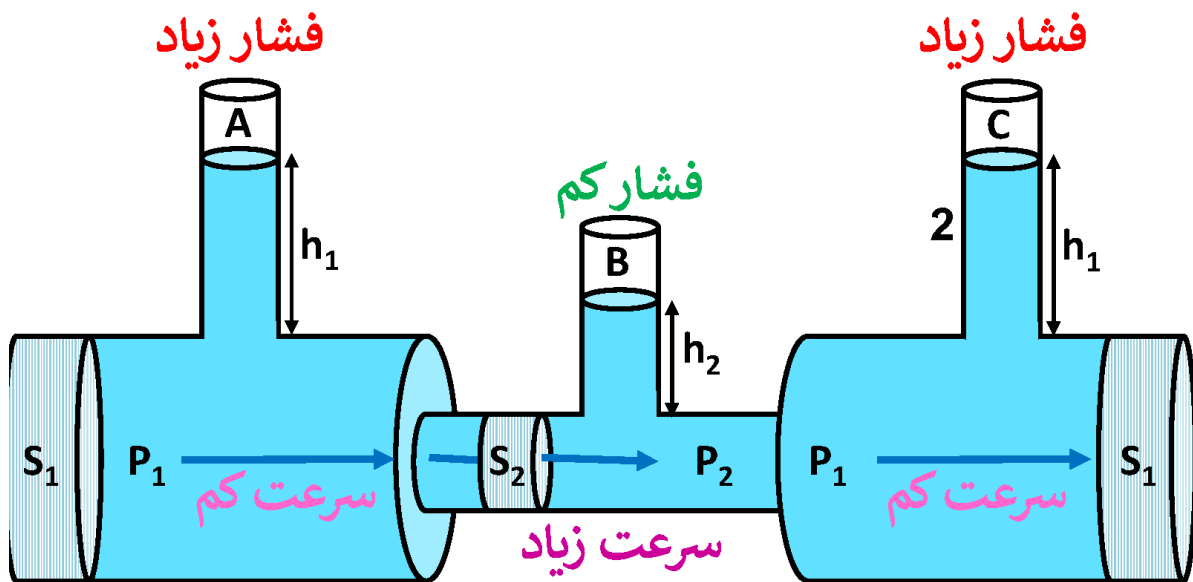
پوهاند حسینی لکچرهای بخشهای مختلف فیزیک را دستنویسی کرده و آرشیف می نمود. اخیراً او دستنویسهای بخش فیزیک میخانیک را در کف کفایت و ید اهتمام دوست ارجمندم داکتر رفیق پور گذاشت تا آنها را دیجیتال و جاویدانه گردانیده و در خدمت دانش آموزان قرار دهد. به تحقیق، که آقای رفیق پور در این امر بس مشکل، مخصوصاً در تایپ دستنویسها و در طرح و ترسیم اشکال زیبا و مقاطع دلپذیر و نگارش فورمولها، زحمات فراوان کشیده اند، که همیشه در امان سلامت باشند.

این کتاب، که در قید 172 صفحه با چارتهای و اشکال زیبا آماده شده، درک پرنسیپهای فیزیک میخانیک را آسان نموده و در مباحثی مانند اساسات میخانیک، مخصوصاً بخشهای علم الحركات، علم القوه، قوانین کپلر، جاذبه، حرکات اهتزازی، قدرت، کار و انرژی، حالات سه گانه اجسام، میخانیک گازات، مایعات و بسی مباحث دیگر مطالب ارزنده ای دارد، که به دانش آموزان این رشته کمک فراوان می کند. در ذیل یکی دو مورد از متن کتاب به حیث "مشت نمونه خراوار" آورده می شود:

شکل 71 ساختار یک شکنجهٔ آبی که مملو از آب است و برای بلند کردن اجسام وزین از آن استفاده می کنند.

شکل 23 حرکت اجسام در سطح مایل. شکل 70 تجربهٔ پاسکال برای اثبات فشار مایعات.

شکل 107: رابطهٔ سرعتهای متفاوت جریان آب در نلهای افقی و عمودی با مقاطع متفاوت و فشارهای مختلف.

این اثر گرانبها تحت لینک ذیل قابل دریافت است:

<https://www.researchgate.net/profile/M-Daud-Rafiqpoor>

پوهاند حسینی، که در تهیه دروسش زحمات فراوان کشیده و رنج بسیار دیده، آرزومند است تا دستاوردهایش در خدمت دانش آموزان جوان قرار گیرد و به قول بزرگان، که "علم ببايد آموخت و کتاب نبايد سوخت!" ازینرو در ذهن و ضمیرش داغ و درد و سوخت و سوز فراوان بود تا مبادا این گنجینه های گرانبها، که سالها با خون دل به میان آمده اند، در طاق نسیان فرسوده شوند. ازین رهگذر دلش ازین سودا هرگز نیاسود و همینکه از نشر دیجیتالی اولین کتابش در بخش فیزیک میخانیک اطلاع یافت، بسیار خوشنود گردید و از خاتمت مرضی و عاقبت محمود آن دستنویسها مسرور شد.

این مرد بزرگ، که گرم و سرد ایام بسیار چشیده، اینک به سن 94 سالگی رسیده و روزگار تیر قدش را به انحناء بدل کرده. حالا دیگر نیروی دید و قدرت شنوائی این استاد روزگاردیده به تحلیل رفته. وی در حسرت صبح سپید با جگری کباب و چشمی پر آب و با دلی پر درد شعری در خصوص "معلم آواره" به مصداق روزگار خودش، سروده، که در صفحه 170 این کتاب درج است و یکی دو بند آن در اینجا نقل می شود:

معلم آواره

معلم آواره افغانستانم   بی دبستانم

به یاد مرغزار کشور خویش

به یاد جوانان میهن خویش

به یاد آن طلاب مکتب خویش

سرایا آتش و شور و فغانم   بی شاگردانم

معلم بیچاره افغانستانم   بی خانمانم

به پای آبشار کی بنالم

به یاد گلزار کی ببالم

به پای کهسار کی بمالم

بجائی جز وطن آرام ندارم   بی آشیانم

معلم آواره افغانستانم   در بیابانم

جوانان وطن دلشاد باشید
به کسب علم و فن آزاد باشید
به حفظ کلتور خود محتاط باشید
به هرجا خُرم و دلشاد باشید در کهسار هم
معلم بیکاره افغانستانم بی کاروبارم

امید است، که باقی دستنویسهای پوهاند حسینی نیز روزی دیجیتال شده و به دسترس دانش آموزان قرار گیرند. قابل یادآوری ست، که پوهاند حسینی قبلاً بیش از 20 اثر علمی به زبانهای مختلف در ژورنالهای معتبر ملی و بین المللی به نشر سپرده اند. نگارنده آرزومند است، که باقی آثار استادان مجرب کشور نیز دیجیتال شده و در خدمت اولاد وطن قرار داده شوند تا باشد در این اوضاع و احوال تاریک بارقه هائی از نور علم در سرزمین ویرانه ما تابان گردند. وقت این استاد بزرگ گرم و خیر و تلاش شان مستمر باد!!

پایان